

Nagovor bivšega predsednika Republike Slovenije g. Boruta Pahorja na proslavi ob dnevu državnosti in zaključku pouka na Škofijski klasični gimnaziji, s katero je bila obeležena tudi 110-letnica prve mature v slovenskem jeziku

Spoštovani g. ravnatelj, g. direktor, g. nadškof, spoštovani profesorski zbor, dijaški zbor, spoštovane gospe in gospodje, najprej sprejmite, spoštovani g. ravnatelj, izraze moje iskrene hvaležnosti, da ste me danes ob tej čudoviti priložnosti, na predvečer državnega praznika in ob 110. obletnici uporabe slovenskega jezika, povabili medse. To je čudovita slovesnost, imam sijajen razgled na našo prihodnost.

Kot rečeno, danes obeležujemo tudi praznik, rojstni dan naše države, pred 32 leti smo v tedanji Bučarjevi Skupščini – prof. Bučar je bil vaš maturant – sprejeli zadnje ustanovne akte ter naslednji dan svečano razglasili ustanovitev samostojne neodvisne Republike Slovenije. Ta prireditvev – nekateri ste jo gotovo videli na ekranih ali kako drugače – je potekala na čudovit junijski večer, na Trgu republike, pred Bučarjevo Skupščino, zbrala se je nepregledna množica ljudi. Spomnim se, da smo bili vsi vzneseni, srečni in da nas ni motilo, da se je sem in tja čez modro nebo, ki se je pelo nad nami, sprehodil kakšen jeklen ptič, ki nas je skušal preplašiti. Ljudje smo z godrnjanjem odgovorili na te provokacije, izrazili nek pogum, nek ponos, neko vero v to, da država, ki smo jo takrat praktično povili v plenice, postane ugledna članica mednarodne skupnosti, da ima višjo, boljšo kvaliteto življenja, v demokraciji, v bolj strpni in složni družbi. Vsi smo tedaj imeli sanje – gotovo ste slišali, da je prvi predsednik takrat rekel, da so bile takrat, tistega večera sanje še posebej dovoljene, naslednji dan pa je bil tak, kot je bil – vsi smo imeli sanje, vsi smo upali, da bo to, kot rečeno, postala ugledna država, da bo Slovenija mirna in varna, da bo uživala blaginjo za vse, da bomo povezali narodno in državljansko skupnost bolj, kot je bila prej, da bo, kratka, to država, na katero bomo ponosni.

In 32 let kasneje se lahko vprašamo, v kolikšni meri nam je to uspelo, in zdi se mi, da imamo vse razloge za to, da smo kot njeni državljani na doseženo lahko ponosni. Tukaj ne smemo mešati, zlasti ne ob praznovanjih, ko je dovoljeno nekaj več romantike, naših skrbi, celo sem in tja strahov glede sedanjosti in prihodnosti. Vse to ni značilno samo za nas, tudi za druge, ampak če – kot rečeno – v romantiziranju ob državnih proslavah vendarle pogledamo teh 32 let, tako kot rečeno, z enim ponosom, samozavestjo pogledamo prehojeno pot in pogledamo tudi v prihodnost. V kratkem času od naše ustanovitve, od ustanovitve naše države leta 1991 smo postali aktiven del Evropske unije, zveze NATO, postali smo sestavni del tistega sveta, zahodnega sveta, ki smo mu tistega večera in na plebiscitu želeli pripadati.

To pravim tudi zato, ker omenjam vstop Slovenije v Evropsko unijo – tako kot se zelo rad, zelo ponosen, spominjam 26. junija 1991 in tega plebiscitnega veselja na Trgu republike, se rad spomnim tudi 4. maja 2004. Takrat sem imel kot predsednik Državnega zbora privilegij, da sem lahko po uradnem vstopu Slovenije in 9 drugih držav, novih držav članic Evropske unije, prisostvoval dvigu slovenske zastave pred Evropskim parlamentom v Strasbourgu in potem v tisti čudoviti dvorani Evropskega parlamenta lahko prvič v zgodovini spregovoril v slovenskem jeziku kot uradnem jeziku Evropske unije, skupnosti, ki je tedaj štela skoraj pol milijarde ljudi. To je bil velik dogodek in spomnim se, zelo dobro se spomnim, kako so me zelo prevzemala velika čustva, da mi je usoda naklonila to čast, da sem lahko bil prvi, ki je v slovenščini kot uradnem jeziku polmilijardne skupnosti nagovoril tam zbrane in celotno domačo in evropsko

javnost. Če danes, ko praznujemo 110. obletnico mature v slovenskem jeziku, neke prelomnice, pogledamo za nazaj, si lahko rečemo, da je bil po ustanovitvi naše države storjen res sijajen napredek zelo hitro, da smo dosegli mednarodno priznanje slovenskega jezika do te mere, da je postal uradni jezik. Tistega dne in kasneje, ko smo govorili v Evropskem parlamentu, je bilo za to, da smo se Evropejci sporazumeli med sabo, potrebnih 524 tehničnih povezav. To je, se mi zdi, ena ilustracija te barvitosti, ki preveva Evropsko unijo, v kateri smo tudi mi. In tej barvitosti daje značaj tudi naš čudoviti slovenski jezik. In sem hvaležen tukaj klasični gimnaziji, da obeležuje ta prelomen dogodek, se mi zdi, da po ustanovitvi naše države, po naših sijajnih uspehah – navzven pa tudi navznoter – mogoče prehitro rečemo, da se je s tem nekako izčrpalo naše narodno ali pa nacionalno vprašanje, da zdaj vemo vse o njem. Predvsem moramo vedno in za vedno vedeti, da ga utemeljuje naš jezik. Pred več kot pol tisočletja je postal knjižni, Slovenci smo dobili prevod Biblije med prvimi narodi v Evropi, z letom 1848 smo z gibanjem v času evropske pomladi postavili zahtevo po uradni rabi slovenščine na prvo mesto. In leta 1913 je tukaj, na tem prostoru potekala matura 30 maturantov, ki so z odliko opravili maturo v slovenskem jeziku. To je stvar, na katero je tudi vaša gimnazija lahko ponosna, in sem vam hvaležen, kot rečeno, da obujate spomin na to pomembno prelomnico.

Naj sklenem s tem, kar sem rekel v uvodu. S tega govorniškega odra se mi odpira pogled na našo prihodnost. Naša generacija je imela ta privilegij, da je imela sanje in da je mnogo teh tudi uresničila, verjetno imate podobne sanje tudi vi, želite uspeti v življenju, imate neke predstave o tem, kaj bi vam dalo osebno in karierno zadoščenje. Imate znanje. Imate nek zelo trden moralni kompas. Imate številne talente. Veste, da se je treba v življenju za uspehe tudi odrekati, da je potrebna, kot sem rekel, v življenju tudi neka elementarna poštenost do sebe in do drugih. Da je tekmovalnost neizogibna za uspehe, ampak da je potrebna na drugi strani tudi solidarnost, če želimo ohranjati majhne in velike skupnosti, katerih del smo. Imate vse pravzaprav, kar je potrebno za mešanico nekega osebnega in našega skupnega kolektivnega, nacionalnega uspeha. Prav nič vam ne bo prihranjeno, na tej poti boste doživeli tudi poraze – osebne in kolektivne – na tej poti boste doživeli tudi velikanske uspehe. In starejši tukaj med vami se sprašujemo, kaj je težje preživeti ali zmage ali poraze. Oboje nam da neke smernice za naša ukrepanja naprej. Ampak kakor koli, do tukaj, do mature, letos, ste prišli z vašim trdim delom, z vašimi talenti, znanjem. Imate sanje, mi pa v vas – upam, da to ni preveliko breme – polagamo neko veliko upanje, da boste s tem moralnim kompasom, z vašim znanjem in talentom, prevzeli skrb ne le zase in za družine, ki si jih boste ustvarili, ampak tudi za našo narodno in državljansko skupnost. Pred nami so stari in novi problemi, za nami stare in pred nami nove rešitve, ki jih boste vi iskali. Na tej poti – osebni, na karierni, pa tudi na skupni, naši, naše narodne in državljanske skupnosti vam želim veliko uspehov, vam želim veliko osebnega zadoščenja. Sprejmite čestitke ob dnevu državnosti in moje želje, da imate zelo zelo lepe počitnice.

Ljubljana Šentvid, 23. junij 2023